

SPRÁVA O PLNENÍ ÚLOH KONZULÁRNEJ SLUŽBY SR V ROKU 2015

1. VÝCHODISKÁ HODNOTENIA

Správa o činnosti konzulárnej služby sumarizuje výsledky dosiahnuté pri poskytovaní konzulárnej asistencie, pomoci a služieb siete 73 konzulárnych pracovísk zastupiteľských úradov SR (ďalej len „ZÚ“) a konzulárneho odboru MZVaEZ SR (ďalej len „KONZ“). Výsledky ich činnosti sú prezentované z pohľadu poslania konzulárnej služby, alebo najžiadanejších z pohľadu užívateľov konzulárnych služieb. Pretože ZÚ nemajú prístup k úplným informáciám o udalostiach, ktoré sa týkajú slovenských občanov v zahraničí (napr. počet hospitalizovaných osôb, úmrtí, odňatých detí, trestne stíhaných osôb a pod.), správa hodnotí len údaje, o ktorých majú ZÚ vedomosť. Dôvodom je dodržiavanie ochrany osobných údajov zahraničnými úradmi a inštitúciami a nesúhlas dotknutých občanov SR s poskytnutím informácií o svojej osobe (napr. pri zadržaní policajnými orgánmi v zahraničí).

Do augusta 2015 sa na konzulárnej asistencii a službách podieľalo spolu 73 konzulárnych pracovísk zastupiteľských úradov SR (ďalej len „ZÚ“). V auguste 2015 ukončil činnosť ZÚ Bagdad. Zabezpečením agendy tohto úradu v konzulárnej oblasti bol poverený ZÚ Bejrút. Výkonom konzulárnych činností bolo v priebehu r. 2015 poverených 82 diplomatických zamestnancov a konzulárnych úradníkov na generálnych konzulátoch SR (ďalej len „GK“). Z nich 60 zabezpečovalo v rámci kumulovaných funkcií aj činnosti pri plnení ďalších úloh zverených ich diplomatickým misiám (zastupovanie vedúceho ZÚ, politická agenda, ekonomická diplomacia, vnútorný chod ZÚ, hospodárska agenda, bezpečnostná politika a pod.). Do plnenia úloh konzulárnych pracovísk boli zapojení aj 4 administratívni zamestnanci a 72 zmluvných a miestnych síl (stav ku koncu r. 2015).

V zmysle „Zamerania zahraničnej a európskej politiky Slovenskej republiky na rok 2015“ sa konzulárna služba upriamila na poskytovanie plnohodnotnej a spoľahlivej konzulárnej pomoci slovenským občanom. Ťažiskom jej činnosti bola konzulárna asistencia, konzulárny krízový manažment a zvyšovanie úrovne konzulárnych služieb pri poskytovaní pomoci občanom SR v zahraničí, ochrane ich záujmov, zlepšovaní kvality a dostupnosti pomoci a služieb a presadzovanie vymožitelnosti práva, ako dôležitého nástroja ochrany občanov v zahraničí.

Vysoký počet našich občanov žijúcich v zahraničí sa premieta do zvyšujúceho sa dopytu po službách zabezpečovaných konzulárnymi orgánmi. Súbežne s ňou sa zvyšujú aj požiadavky občanov SR na kvalitu poskytovaných služieb.

Konzulárna služba reagovala na zvýšenú cezhraničnú mobilitu Slovákov okrem iného aj formou zlepšenia ich informovanosti pred ich cestami do zahraničia (konzulárne informačné centrum, informácie na webovom sídle rezortu, uvítacie SMS, tlačové konferencie k turistickej sezóne), ako aj poskytnutím možnosti dobrovoľnej registrácie pred cestou.

Vízová agenda je najčastejšou službou poskytovanou občanom tretích krajín. Členské štáty Schengenu musia postupne zabezpečiť vydávanie víz vo všetkých tretích krajinách. Preto SR uzatvára zmluvy o zastupovaní vo vízovom konaní s inými členskými štátmi v krajinách, kde nemá svoje ZÚ alebo kde ZÚ nemajú vízové kompetencie. Dostupnosť víz pre občanov tretích krajín sa zvyšuje využívaním externých dodávateľov (outsourcing vo vízovom konaní). Zatiaľ ho SR uplatňuje na území Ruska a Ukrajiny.

Počet konzulárnych úradov SR vedených honorárnymi konzulárnymi úradníkmi (ďalej len „HKÚ“) koncom r. 2015 dosiahol 177. Vzhľadom na ich počet a geografické rozmiestnenie plnia dôležitú úlohu pri zvyšovaní dostupnosti konzulárnej pomoci v núdzi a poskytovaní informácií.

Elektronizácia konzulárnych služieb je ďalším opatrením na zvýšenie dostupnosti a zefektívnenie konzulárnych služieb. V r. 2015 boli v rámci národného projektu OPIS vytvorené predpoklady na zavedenie elektronizácie aj v podmienkach ZÚ a KONZ.

Zástupcovia KONZ sa aktívne podieľali na činnosti pracovných skupín Rady EÚ pre konzulárnu spoluprácu a víza (ďalej len „COCON“ a „VISA“). Konzulárna služba reagovala na meniace sa podmienky a požiadavky ochrany nezastúpených občanov EÚ v tretích krajinách a na zmenu podmienok jej činnosti novelizáciou právnych predpisov upravujúcich jej pôsobenie a výkon konzulárnych funkcií. Boli pripravené či vykonané opatrenia, ktoré sa premietli do niektorých zákonov a interných rezortných smerníc.

2. POMOC V NÚDZI A KONZULÁRNA ASISTENCIA

Za hranicami Slovenska žije rozsiahla komunita našich občanov. V ostatných rokoch sa podľa údajov Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí počet našich občanov pracujúcich v zahraničí zvýšil takmer trojnásobne. Ich počet však nemožno exaktne určiť a údaje podľa rôznych zdrojov sa často značne odlišujú. Napr. pri poslednom sčítaní ľudu malo žiť v Česku 148 tisíc Slovákov, samotná slovenská komunita však svoj počet odhadovala na 350 až 400 tisíc. Podľa oficiálnych údajov žije v Anglicku 90 tisíc Slovákov, neoficiálne údaje však hovoria o 150 – 200 tisícoch. V Írsku žije 24 tisíc, v Nemecku 21 tisíc, vo Francúzsku 8,5 tisíce a v Belgicku 6 tisíc občanov SR. Pokiaľ ide o početnejšie skupiny Slovákov v zámorí, v Argentíne žije podľa oficiálnych čísiel 24 tisíc našich krajanov, v Kanade 50 800, v Austrálii 15 400 a v USA 560 tisíc. Niektoré kvalifikované odhady uvádzajú, že za hranicami SR žije približne 2,1 milióna občanov SR a osôb slovenského pôvodu, teda potenciálnych žiadateľov o konzulárnu asistenciu a služby.

Početná komunita slovenských občanov žijúca v rôznych štátoch sveta a nárast ciest našich občanov do zahraničia (predovšetkým do európskych krajín) v ostatných rokoch sa priamo úmerne premietajú do postupne sa zvyšujúceho počtu žiadateľov o konzulárnu pomoc. Pri porovnaní počtu prípadov konzulárnej asistencie za ostatných desať rokov možno konštatovať, že v r. 2015 zabezpečovala konzulárna služba asistenciu v prospech slovenských občanov v doposiaľ najširšom rozsahu. V čase medzi r. 2005 až 2010 dochádzalo k postupnému poklesu prípadov v tejto oblasti. Ich počet sa znížil takmer o 40 %, avšak v r. 2013 nastal výrazný obrat. Počet poskytovanej konzulárnej pomoci narastal priemerne o 500 prípadov ročne. Nárast bol spôsobený vysokým počtom občanov SR cestujúcich do zahraničia z dôvodov turistiky, práce, štúdia, dlhodobu žijúcich v zahraničí a pod.

Pri zabezpečovaní ochrany a pomoci našim občanom v zahraničí sa ako veľmi účinná ukázala v rámci krízového konzulárneho manažmentu vzájomná súčinnosť konzulárnych orgánov a útvarov ústredia, spolupráca s orgánmi a inštitúciami štátnej správy i spolupráca s inými štátmi. Vďaka takémuto komplexnému prístupu sa podarilo napr. zabezpečiť účinnú pomoc pri asistovanom návrate našich občanov, ktorí boli v apríli 2015 postihnutí v Nepále vlnou ničivých zemetrasení. V čase tejto prírodnej katastrofy sa v postihnutých oblastiach nachádzalo 81 turistov zo SR. Vďaka úzkej súčinnosti ústredia, ZÚ Dillí, ZÚ Praha, ZÚ Rím,

ZU Viedeň a v spolupráci s MZV ČR a MZV IT sa podarilo zabezpečiť návrat 14 Slovákov vládny špeciálom ČR a ďalšej slovenskej občianky talianskym vojenským špeciálom. Časovo i organizačne náročné bolo aj riešenie pomoci niekoľkým občanom SR, ktorí sa v zahraničí ocitli v situácii bezprostredného ohrozenia. Na riešenie mnohých takýchto citlivých prípadov vznikli na ministerstve ad hoc skupiny zložené zo zástupcov zainteresovaných útvarov rezortu diplomacie, MPSVaR SR, MV SR, Národnej ústredne Interpol Bratislava (ďalej len „Interpol“), Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže (ďalej len „CIPC“), ktorých činnosť bola koordinovaná z úrovne GR SMPK.

2.1. Nefinančná pomoc v núdzi

Nefinančná konzulárna pomoc predstavuje komplex opatrení (s výnimkou finančnej pomoci), ktoré musia ZÚ zabezpečiť na prekonanie núdzového stavu, v ktorom sa náš občan ocitne v zahraničí. V r. 2015 ZÚ v 57 štátoch sveta poskytli nefinančnú pomoc v núdzi 4 071 občanom SR. Oproti r. 2014, kedy bola nefinančná pomoc poskytnutá 3 460 občanom SR, ide o 17,65 % nárast. Potvrďuje sa dlhodobý trend nárastu žiadosti o konzulárnu asistenciu v núdzi, predovšetkým v krajinách Európy. Pokiaľ napr. ZÚ Záhreb v r. 2014 zabezpečoval 340 intervencií tohto druhu, v r. 2015 ich počet narástol na 601. Podobne ZÚ Budapešť zaznamenal v tejto konzulárnej agende výrazný nárast – zo 174 v r. 2014 na 580 v r. 2015. ZÚ SR v krajinách Európy poskytli nefinančnú pomoc v núdzi v 3 665 prípadoch, čo predstavuje 90 % podiel z celkového počtu.

ZÚ zaznamenali v r. 2015 aj zvýšený počet žiadostí o konzulárnu asistenciu, resp. intervenciu aj v takých prípadoch, kedy riešenie alebo vybavenie žiadosti bolo mimo kompetencie konzulárneho úradníka (napr. pomoc vodičom kamiónov pri vybavovaní pokút za dopravné priestupky, riešenie krádeží, úhrada nákladov za poskytnuté zdravotnícke služby, poskytnutie nenávratných finančných prostriedkov a pod.). Oslovené konzulárne pracoviská napriek tomu často, predovšetkým v prípade poškodených vodičov kamiónov, preverovali možnosti postupov, ktorými by bolo možné zo strany dotknutých osôb dosiahnuť zníženie postihov.

2.2. Finančná pomoc v núdzi

O poskytnutie finančnej pomoci požiadalo 8 občanov SR, ktorí sa obrátili so svojimi žiadosťami na ZÚ Praha (7) a ZÚ Podgorica (1). V porovnaní s predošlými rokmi nejde o nárast dopytu po tomto druhu konzulárnej pomoci (4 v r. 2014, po 11 v r. 2012 a 2013). Podmienky pre poskytnutie finančnej pomoci sú nastavené tak, aby nebolo možné zneužívanie tejto formy pomoci. Väčšina občanov SR, ktorá sa v zahraničí dostane do finančnej tiesne, dokáže (spravidla na základe informácie poskytnutej ZÚ) vyriešiť svoju situáciu využitím transferu finančných prostriedkov prostredníctvom spoločnosti Western Union.

2.3. Ochrana práv maloletých

Táto oblasť činnosti konzulárnej služby zostáva naďalej jednou z priorít rezortu diplomacie a najcitlivejších agend vzhľadom na jej komplikovaný právny, politický a sociálny rozmer. Úloha ZÚ spočíva hlavne v sprostredkovaní dožiadaní slovenských súdov, CIPC a ďalších slovenských orgánov príslušným úradom cudzích štátov. V niektorých krajinách spôsobujú problém v komunikácii s miestnymi úradmi dlhé lehoty na získanie odpovede na dožiadanie dožadujúcich slovenských orgánov či malá ochota ku spolupráci v tomto smere.

Pomoc pri zabezpečení ochrany práv detí slovenských občanov v zahraničí (najčastejšie vymáhanie výživného) v r. 2015 poskytlo 20 ZÚ v prospech 284 detí. Oproti r. 2014 (337 prípadov na 27 ZÚ) došlo v tejto agende k poklesu, avšak s prihliadnutím na stav z r. 2012 (188) a 2013 (202) má tento druh konzulárnej asistencie vzostupný trend.

Počet prípadov ochrany práv maloletých bol v r. 2015 najvyšší na ZÚ Londýn, ktorý evidoval 125 prípadov. Posun oproti predchádzajúcemu obdobiu nastal v zdroji informácií. Kým v predošlých rokoch sa ZÚ dozvedal o prípadoch porušenia práv maloletých slovenských občanov najmä od rodičov, v r. 2015 to bolo predovšetkým od sociálnych úradov a súdov Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska. ZÚ úzko spolupracoval s CIPC a jeho konzulárni pracovníci sa zúčastnili na vybraných súdnych pojednávaníach. ZÚ rovnako zohrával dôležitú úlohu, pokiaľ ide o angažovanie sa v problematike ochrany práv maloletých a komunikácie s britskými úradmi. Zorganizoval niekoľko účelných a vysoko hodnotených podujatí zameraných na zlepšenie komunikácie s britskými úradmi a zmenu ich praxe v prípade konania o maloletom občani EÚ. Významným prelomom a vzorom pre ďalšie členské štáty EÚ a tiež britské sociálne úrady bolo podpísanie Memoranda o porozumení medzi CIPC a Mestským úradom v Peterborough (19. novembra 2015), ktorým sa zmluvne upravuje spôsob spolupráce. Vďaka nemu sa zrýchľuje a zjednodušuje komunikácia medzi SR a daným sociálnym úradom. Zároveň sa stalo podnetom na prípravu memoránd s ďalšími mestami v Spojenom kráľovstve, v ktorých žijú početnejšie slovenské komunity.

2.4. Odobratie detí rodičom rozhodnutím úradov cudzích štátov

V hodnotenom období sa zastavil trend nárastu počtu odobratia detí ich rodičom - občanom SR z rozhodnutia súdov/úradov iných štátov. Pokiaľ v prechádzajúcich troch rokoch bola evidentná tendencia nárastu v tejto oblasti (63 prípadov v r. 2012, 97 v r. 2013 a 110 v r. 2014), v r. 2015 zaznamenali ZÚ SR 96 prípadov, v ktorých súdy iných krajín rozhodli o odňatí detí z dôvodov porušenia právnych predpisov, upravujúcich povinnosti rodičov a ich konanie vo vzťahu k deťom. K najvyššiemu počtu odobratí došlo aj v uplynulom roku, rovnako ako v troch predchádzajúcich rokoch, v Spojenom kráľovstve (71 odobratých detí). Výrazne nižší počet prípadov bol hlásený ostatnými ôsmimi ZÚ. ZÚ konali v týchto záležitostiach v úzkej spolupráci s CIPC.

Aktívnu úlohu pri riešení prípadu odobratia maloletého občana SR zo starostlivosti rodičov zohrával v r. 2015 ZÚ Oslo. Desiatky slovenských matiek žijúcich na území Talianska a Malty sa v hodnotenom období obracali so žiadosťou o pomoc či konzultáciu na ZÚ Rím v otázke komplikovaných vzťahov s otcami detí žijúcimi v Taliansku a na Malte. Konzulárne pracovisko im poskytlo potrebné kontaktné údaje a základné informácie o postupe, potrebné k riešeniu ich rodinnej situácie.

2.5. Pomoc obetiam obchodovania s ľuďmi

Konzulárna služba sa v ostatných niekoľkých rokoch stala súčasťou komplexného systému, ktorý nielen poskytuje pomoc obetiam obchodovania s ľuďmi, ale aj pomáha pri odhaľovaní a prevencii tohto negatívneho fenoménu. V r. 2015 došlo k zníženiu ohlásených prípadov na ZÚ v porovnaní s predchádzajúcim obdobím, kedy rástol počet občanov SR, ktorí kontaktovali ZÚ, pretože sa stali obeťami tohto druhu trestnej činnosti (v r. 2014 to bolo 157, z toho v Spojenom kráľovstve 151). V r. 2015 ZÚ Londýn poskytol pomoc 13 potenciálnym obetiam, ZÚ Brusel a Dublin po jednej. Pomoc spočívala najmä vo vybavení dokladov

totožnosti a komunikácii s úradmi. Pokiaľ obeť požiadali o pomoc pri repatriácii do SR, ZÚ úzko spolupracovali s úradom Medzinárodnej organizácie pre migráciu v Bratislave (ďalej len „IOM“), ktorý zabezpečil ich návrat do SR. Podľa informácií ZÚ väčšina obetí sa z rôznych dôvodov do SR nevrátila (v SR nemajú žiaden majetok, rodinné väzby, či možnosť zamestnania) a využila služby charitatívnych organizácií (pomoc pri rekvalifikácii, hľadani zamestnania a pod.). ZÚ sa osvedčila spolupráca s MV SR, miestnymi charitatívnymi organizáciami a políciou.

2.6. Účelové sobáše

Jediným ZÚ, ktorý sa v r. 2015 stretol s problematikou účelových sobášov, bol ZÚ Londýn. V hodnotenom období zaznamenal informácie o 4 takýchto prípadoch (rok predtým 3).

2.7. Zranenia, úrazy a hospitalizácie

Z pohľadu početnosti konzulárnej asistencie pri zraneniach, úrazoch a hospitalizácií občanov SR je táto agenda najfrekvencovanejšia na ZU v krajinách Európy (294, čo je 87,5 %), vo zvyšku sveta sa vyskytuje len ojedinele (42 prípadov). Najvyšší počet zranení bol v Českej republike (67 prípadov) a v Maďarsku (36), nasledovalo Chorvátsko (26), Bulharsko (21) a Poľsko. ZÚ často vystupujú v prípadoch hospitalizácie aj ako sprostredkovatelia medzi nemocničnými zariadeniami a príbuznými hospitalizovanej osoby, predovšetkým ak treba v komunikácii s nemocničným personálom preklenúť jazykovú bariéru.

2.8. Úmrtia

Takmer o 100 sa v porovnaní s r. 2014 zvýšil počet oznámených úmrtí slovenských občanov v zahraničí. V r. 2015 informovali ZÚ o úmrtí 770 občanov SR, v r. 2014 išlo o 671 úmrtí. V osobitných prípadoch zabezpečujú ZÚ pri úmrtí v zahraničí vystavenie sprievodného listu na prepravu telesných pozostatkov, ktorý slúži na repatriáciu tela zosnulého do miesta posledného odpočinku v SR. Tento úkon je nevyhnutný v situáciách, kedy miestne úrady v krajine úmrtia občanov SR uvedený dokument nevystavujú, teda ak ide o krajiny, ktoré nepodpísali niektorý z dvoch existujúcich dohovorov o preprave tel zosnulých, ktorých signatárom je SR. V r. 2015 bolo vystavených 49 sprievodných listov, zatiaľ čo rok predtým 84. Najčastejšie dokument vystavovali ZÚ Londýn (19) a ZÚ Rím (10). Vystavenie sprievodných listov okrem uvedených ZÚ zabezpečovalo ďalších 13 ZÚ.

2.9. Trestná činnosť občanov SR

Povinnosť príslušných orgánov štátu informovať o zatknutí, uväznení, vzatí do väzby alebo o zadržaní cudzinca v prípade, ak o to požiada, vyplýva z Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch. ZÚ nemajú možnosť domáhať sa informácií, súvisiacich s trestnou činnosťou ich občanov, pokiaľ s tým dotknuté osoby nevyjadria súhlas. V r. 2015 boli ZÚ informované o 2 539 prípadoch trestnej činnosti či podozrenia zo spáchania trestnej činnosti občanmi SR v zahraničí. Oproti r. 2014 (2 321) ide o nárast o viac ako 200 prípadov (1 946 v r. 2013, 1 888 v r. 2012). ZÚ Londýn bol informovaný o trestnej činnosti 739 slovenských občanov (660 v r. 2014), ZÚ Praha o 701 (450 v r. 2014), ZÚ Viedeň o 475 (589 v r. 2014), v Maďarsku bolo oznámených 139 zadržaní a uväznení Slovákov (113 v r. 2014), v Poľsku 83 (136 v r. 2014), v Nemecku 78 (70 v r. 2014).

3. KONZULÁRNE SLUŽBY

3.1. Osvedčovanie písomností, podpisov a prekladov

Najčastejšie vyžadovanou službou zo strany občanov SR i cudzincov, na ktorej sa podieľajú ZÚ poverené výkonom konzulárnych funkcií, je osvedčovanie písomností, podpisov a prekladov, vrátane vyhotovovania prekladov matričných dokladov. Táto agenda má výrazne rastúci trend: od r. 2005, kedy o osvedčenie požiadalo 28 753 žiadateľov, ich počet v r. 2015 dosiahol 43 669.

V hodnotenom období bolo vykonaných celkom 37 821 osvedčení kópií písomností a podpisov, čo je za ostatné roky najviac (33 013 v r. 2014, 29 887 v r. 2013). Najvyšší podiel na tejto agende mal ZÚ Teherán, ktorý v r. 2015 zabezpečil rovných 4 000 osvedčení, výraznejších hodnôt dosiahla táto agenda aj na ZÚ Londýn (3 258 osvedčení), GK Užhorod (2 165), ZÚ Hanoj (1 857), ZÚ Moskva (1 612), ZÚ Kyjev (1 606), GK Mníchov (1 449). 25 ZÚ vykonalo spolu viac ako 31 tisíc osvedčovacích úkonov, teda približne 82 % celkového objemu.

V r. 2015 bolo vybavených 5 848 žiadostí o osvedčenie prekladov do slovenského jazyka a o ich vyhotovenie, čo znamená výrazný nárast v porovnaní s predošlými rokmi (5 020 v r. 2014, 3 750 v r. 2013). Najvyšší počet overovaní prekladov zabezpečoval ZÚ Hanoj (606), najviac prekladov bolo vyhotovených na ZÚ Londýn (736).

Osvedčovacie pracovisko KONZ zabezpečuje osvedčovanie verejných listín vydaných úradmi SR, ktoré sú určené na použitie v zahraničí a tiež konzulárnych listín vydaných ZÚ iných štátov pôsobiacich či akreditovaných v SR. V r. 2015 bolo spomínanému pracovisku podaných 5 132 žiadostí o osvedčenie listín, vykonaných bolo 4 359 overovacích úkonov. V porovnaní s rokom 2014 bol zaznamenaný len mierny nárast o 40 osvedčovacích úkonov. Zo 4 359 prijatých podaní bolo 745 dokladov overených formou apostilu (slovenské verejné listiny určené na použitie v krajinách Haagskeho dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín). Prostredníctvom ZÚ bolo doručených 70 listín zahraničných žiadateľov vydaných v SR, určených na osvedčenie apostilom. Objem osvedčovacích úkonov zabezpečovaných spomínaným pracoviskom KONZ má v ostatných štyroch rokoch ustálený charakter.

3.2. Cestovné doklady, občianske preukazy a vodičské preukazy

Agenda vybavovania žiadostí o vydanie osobných dokladov patrí dlhodobo medzi najrozšírenejšie druhy konzulárnych služieb. Pokiaľ v r. 2005 prijali ZÚ spolu 9 875 žiadostí, o nasledujúcich 5 rokov došlo len k nevýraznému nárastu na 10 952. Rozhodný prelom nastal v horizonte ostatných 5 rokov, kedy narástol počet žiadateľov na takmer dvojnásobok (21 701 žiadostí v r. 2015).

Žiadosť o vystavenie cestovného pasu predložilo prostredníctvom ZÚ v r. 2015 spolu 14 430 občanov SR. V porovnaní s predošlým rokom došlo k nárastu o takmer 900 vybavených žiadostí. Z údajov za r. 2012 až 2015 vyplýva, že záujem o tento druh konzulárnej služby narastá (13 556 v r. 2014, 11 474 v r. 2013 a 10 773 v r. 2012) a že pasová agenda tvorí v súčasnosti náplň konzulárnej agendy takmer všetkých ZÚ. Už niekoľko rokov je najviac žiadateľov na ZÚ Londýn (3 944). Rádovo približne rovnaké množstvo občanov SR požiadalo o vydanie cestovného pasu na ZÚ Praha (3 262). Výraznejších hodnôt dosiahol

v r. 2015 počet žiadostí predložených aj na ZÚ Viedeň (747), Bern (692), Tel Aviv (659), Dublin (605), New York (581), Mníchov (573), Brusel (386) a Berlín (348). Prvých 10 ZÚ v počte prijatých žiadostí o pasy vybavilo z celkového objemu takmer 82 %.

Počínajúc r. 2013, od ktorého môžu občania SR spĺňajúci zákonom stanovené podmienky podávať na ZÚ žiadosti o vystavenie občianskeho preukazu, sa najviac žiadateľov obracia na ZÚ Praha a ZÚ Londýn. V r. 2015 prijali tieto dva úrady spolu 1 062 žiadostí (v r. 2014 ich bolo 812 a 489 v r. 2013) z celkového počtu 1 332 podaných žiadostí (takmer 80 %). V porovnaní s predošlými rokmi mierne narástol počet ZÚ, ktorým občania SR adresovali žiadosti o vydanie občianskeho preukazu: 31 ZÚ v r. 2015 (25 v r. 2014 a 26 v r. 2013). Počet žiadostí v porovnaní s r. 2014 (978) však narástol o viac ako 36 %.

Od r. 2012 existuje pre osoby s trvalým pobytom v SR aj možnosť podania žiadosti o výmenu či obnovu vodičského preukazu v zahraničí prostredníctvom ZÚ. V porovnaní s ostatnými vyžadovanými osobnými dokladmi je podiel vydaných vodičských preukazov najnižší (615 v r. 2015, 545 v r. 2014 a 544 v r. 2013).

Pre občanov SR, ktorí sa v zahraničí ocitli z rôznych príčin bez cestovného pasu, vydali v r. 2015 na 64 ZÚ spolu 5 324 náhradných cestovných dokladov (ďalej len „NCD“) (4 326 v r. 2014, 3 950 v r. 2013, 4 289 v r. 2012). Oproti r. 2014 medziročný nárast predstavoval takmer štvrtinu (23 %). Jednoznačne najviac NCD už niekoľko rokov po sebe vydáva ZÚ Londýn (3 049 v r. 2015, 2 412 v r. 2014, 2 153 v r. 2013 a 2 302 v r. 2012). Jeho podiel na celkovom počte vydaných NCD od r. 2012 sa približuje hodnote 50 %.

V zmysle zákona č. 647/2007 Z. z. o cestovných dokladoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zabezpečuje konzulárny odbor MZVaEZ SR pasovú agendu v prospech ústavných činiteľov, orgánov štátnej správy a zamestnancov rezortu diplomacie. KONZ v r. 2015 vystavil 558 diplomatických a 270 služobných pasov.

Počet náhradných cestovných dokladov určených občanom iných krajín EÚ (tzv. Emergency Travel Document) dosahuje len nepodstatné hodnoty. V r. 2015 požiadalo o ich vystavenie na 4 ZÚ spolu 9 cudzincov z krajín EÚ (4 v r. 2014, 7 v r. 2013 a 3 v r. 2012).

3.3. Matričná agenda

O zápis matričných udalostí, ku ktorým došlo v cudzine, do osobitnej matriky MV SR požiadalo v r. 2015 4 888 občanov SR. Z toho bolo 3 384 žiadostí o zápis narodenia, 1362 sobáša a 142 úmrtia (v r. 2014 dosiahol celkový počet žiadostí 4 512 a 4 356 v r. 2013). Už niekoľko rokov je najvyšší počet žiadostí o zápisy matričných udalostí podávaných prostredníctvom ZÚ Londýn a Praha (v r. 2015 1 031 a 978), ktoré v hodnotenom období zabezpečovali 41 % agendy tohto druhu. 10 ZÚ s najvyšším počtom prijatých žiadostí o zápis matričných udalostí (ZÚ Londýn, Praha, Viedeň, Bern, Mníchov, Tel Aviv, Berlín, Brusel, New York a Ottawa) sa podieľalo na celkovom počte percentuálnou čiastkou bližiacou sa 80 %.

3.4. Agenda štátneho občianstva

V rámci agendy štátneho občianstva predstavujú najvyšší objem dožiadaní žiadosti o osvedčenie a potvrdenie štátneho občianstva. V r. 2015 ich bolo na päťdesiatich ZÚ predložených spolu 2 387, pričom 60 % z nich bolo uplatnených prostredníctvom ZÚ Praha

(494), Londýn (355), Tel Aviv (243), Ottawa (190) a GK New York (145). Výrazne nižší počet žiadostí sa týkal prepustenia zo štátneho zväzku SR (65) a udelenia štátneho občianstva SR (71). Po prvý raz za ostatných niekoľko rokov narástol počet žiadostí o udelenie štátneho občianstva SR a prevýšil počet žiadostí o prepustenie zo štátneho zväzku SR. Súvisí to s prijatím nariadenia MV SR o udeľovaní štátneho občianstva SR z osobitných dôvodov z januára 2015. Nariadenie zjednodušilo podmienky na udelenie občianstva bývalým občanom SR, ktorí v minulosti stratili štátne občianstvo SR v dôsledku nadobudnutia štátneho občianstva iného štátu.

3.5. Konzulárne služby poskytované mimo sídla ZÚ

Hustota siete existujúcich ZÚ v niektorých krajinách s rozľahlým územím a s vysokým počtom tam žijúcich občanov SR nevytvára uspokojivé podmienky na dostupnosť konzulárnych služieb. Preto v r. 2015 časť ZÚ využívala na priblíženie konzulárnych služieb našim občanom tzv. výjazdové konzulárne dni. Najviac túto formu poskytovania služieb využíval ZÚ Londýn, ktorý v r. 2015 uskutočnil 20 konzulárnych výjazdov do 9 miest Spojeného kráľovstva. Počas konzulárnych výjazdových dní zamestnanci konzulárneho oddelenia ZÚ Londýn vykonali spolu 3 957 konzulárnych úkonov a príjmy z konzulárnych poplatkov za tieto služby činili 43 103 eur. Výjazdové dni využíval aj ZÚ Ottawa (4 výjazdy, 84 úkonov, 3 595 eur), ZÚ Brusel (3 výjazdy do Luxemburgu, 54 úkonov, 955 eur) a GK New York (2 výjazdy, 146 úkonov, 3 401 USD). Žiadatelia hodnotia výjazdové konzulárne dni veľmi pozitívne vzhľadom na značné vzdialenosti väčšiny spomínaných miest od sídiel uvedených ZÚ a nevyhnutnosť ich osobnej prítomnosti pri vybavovaní žiadostí.

3.6. Elektronizácia konzulárnych služieb

V r. 2015 bola ukončená realizácia národného projektu „Elektronizácia služieb na úseku ochrany práva záujmov občanov a podnikateľov SR v pôsobnosti Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR“, súčasťou ktorej je aj elektronizácia konzulárnej služby. Tá vytvorila vhodné podmienky na ďalšie zefektívnenie konzulárnych služieb určených pre našich občanov i cudzincov. Ku koncu roka finalizovala príprava jednotlivých elektronických modulov konzulárnych agend a boli zaškolení zamestnanci konzulárnej služby pôsobiacich v ústredí a vysielaní v prvom polroku 2016 na konzulárne posty na ZÚ. ZÚ Praha bol prvým, na ktorom bol spustený od začiatku decembra 2015 systém elektronických konzulárnych služieb. Spoločnosť Microcomp, ktorá v rámci elektronizácie pripravovala jednotlivé moduly pre MZVaEZ SR, zabezpečila zaškolenie zamestnancov ZÚ na obsluhu elektronických modulov.

Výhodou elektronizácie konzulárnych služieb je úspora času pre žiadateľov o konzulárne služby, ktorí ich môžu využiť prostredníctvom príslušných webových domén. Vyplnenie a odoslanie elektronického formulára príslušnej žiadosti a výberom termínu návštevy na konzulárnom pracovisku budú splnené základné predpoklady na spracovanie žiadosti. Za predpokladu, že žiadosť bude odoslaná korektne a žiadateľ odstráni nedostatky, na ktoré bude v elektronickej komunikácii upozornený konzulárnym pracoviskom, bude návšteva na ZÚ výrazne kratšia ako v prípade, že by o príslušnú službu požiadal po (nedohodnutom) príchode na konzulárne pracovisko. V niektorých prípadoch (napr. pri podávaní žiadosti o výpis z registra trestov) bude možné výstup elektronizovanej služby získať ešte v čase návštevy ZÚ.

Zavedenie elektronizácie do konzulárnych služieb bude na druhej strane znamenať zvýšené nároky na samotných zamestnancov konzulárnych pracovísk, pretože vybavovanie elektronických žiadostí bude doplnkovou službou. Súbežne so zabezpečovaním služieb vykonávaných „klasickým“ spôsobom budú zamestnanci konzulárnych pracovísk navyše vykonávať aj úlohy vyplývajúce z elektronizácie konzulárnych procesov.

4. POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ

4.1. Konzulárne informačné centrum

Konzulárne informačné centrum (ďalej len „KIC“), ktoré je v rámci rezortu diplomacie poverené poskytovaním informácií z oblasti konzulárnych služieb a asistencie, odpovedalo v r. 2015 na otázky 16 955 žiadateľov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k nárastu o 7 175 telefonicky poskytnutých informácií, čo je takmer o 75 % viac, ako v r. 2014 (9 780). Pre porovnanie, v rokoch 2012 a 2013 bolo poskytnutých približne po 12 400 informácií. Za nárastom žiadateľov o využitie služieb KIC možno vidieť predovšetkým zhoršovanie bezpečnostnej situácie v niektorých štátoch sveta, ktoré bývali v minulosti obľúbenými turistickými destináciami slovenských občanov. Žiadatelia sa informovali najmä o podmienkach cestovania do oblastí, v ktorých sa vyskytli bezpečnostné hrozby a prírodné katastrofy. Častejšie sa dožadovali informácií o svojich príbuzných, ktorí sa nachádzali v rizikových oblastiach. Uvedené skutočnosti svedčia, že využívanie služieb poskytovaných KIC narastá.

4.2. Využitie informačno-komunikačných technológií na sprístupňovanie informácií

V r. 2015 bolo ukončené zjednotenie obsahovej náplne webových stránok ZÚ. Jeho cieľom bolo zjednodušiť postup vyhľadávania informácií na informačných portáloch. Ústredie v úzkej súčinnosti s jednotlivými ZÚ venovalo pozornosť aj aktualizácii cestovných odporúčaní, informácií, varovaní a usmernení pre našich občanov cestujúcich do zahraničia.

Mimoriadny nárast využitia bol zaznamenaný u aplikácie registračného formulára, využívaného občanmi SR pred vycestovaním do zahraničia, predovšetkým pri cestách do rizikových oblastí. Pokiaľ v r. 2014 sa dobrovoľne zaregistrovalo 17 319 občanov SR (16 832 v r. 2013 a 18 579 v r. 2012), zhoršenie podmienok bezpečnosti turistov v niektorých štátoch spôsobilo v r. 2015 zvýšenie počtu zaregistrovaných cestovateľov na 58 671, čo je viac ako trojnásobok stavu z r. 2014. Najviac registrácií vykonali slovenskí turisti cestujúci do Turecka (12 203, čo je takmer 21 % celkového počtu registrácií), Egypta (6 335), Grécka (5 059), Chorvátska (4 910), Talianska (3 246), Bulharska (2 182), Španielska (1 820), na Cyprus (1 331), do Francúzska (1 092), Albánska (1 025) a Spojeného kráľovstva (1 017). Možno predpokladať, že rastúca hrozba terorizmu v niektorých regiónoch sveta, do ktorých občania SR cestujú, a s tým súvisiace obavy o bezpečnosť spôsobia intenzívnejšie využívanie aplikácie určenej na dobrovoľnú registráciu pobytu v zahraničí.

Konzulárne informácie sú sprístupňované aj využitím sociálnych sietí a špeciálnych aplikácií (Svetobežka, uvítacie SMS). Pozitívne ohlasy a skúsenosti občanov SR cestujúcich do zahraničia nasvedčujú, že tento druh služieb našiel medzi užívateľmi mobilných aplikácií uplatnenie a že úspešne slúži svojmu účelu a zvyšuje komfort pri získavaní dôležitých informácií pri cestách do zahraničia. V r. 2015 bola pripravená nová elektronická služba, tzv. varovné SMS, ktorými sa rozširuje prístup k dôležitým informáciám pri cestách do

zahraničia (údaje o cestovných obmedzeniach, masových nepokojoch, priemyselných a prírodných katastrofách a pod.).

4.3. Tlačové konferencie

Dôležitým nástrojom na sprístupňovanie informácií o podmienkach cestovania a pobytu slovenských turistov v zahraničí sú tlačové konferencie. V r. 2015 sa uskutočnili dve. V júni sa konala tlačová konferencia venovaná príprave letnej turistickej sezóny, na ktorej minister zahraničných vecí a európskych záležitostí zdôraznil význam využitia dobrovoľného registračného formulára pred cestami do zahraničia, pripomenul prax a význam zasielania uvítacích SMS a možnosť využitia aplikácie Svetobežka. Rovnako informoval o možnostiach, ktoré majú ZÚ a HKÚ pri poskytovaní pomoci. Ďalej boli predstavitelia médií oboznámení s informáciami, ktoré sa týkali podmienok cestovania do najnavštevovanejších letných turistických destinácií slovenských občanov v zahraničí. Ďalšia tlačová konferencia, ktorá sa konala v septembri 2015, bola venovaná vyhodnoteniu skúseností ZÚ a konzulárneho odboru z letnej turistickej sezóny.

5. SCHENGENSKÁ VÍZOVÁ PRAX

5.1. Vízová agenda

V r. 2015 bolo poverených výkonom vízovej agendy 50 ZÚ (od septembra 2015 po zrušení ZÚ Bagdad 49 ZÚ) z celkového počtu 73 ZÚ plniacich konzulárne funkcie. Z nich sa 7 nachádza v krajinách schengenského dohovoru a ich územná pôsobnosť pre vízovú agendu je rozdelená tak, aby pokrývali všetky schengenské krajiny.

V r. 2015 sa na ZÚ so žiadosťou o víza obrátilo 77 921 občanov tretích krajín. Pri porovnaní počtu žiadostí o víza, ktoré boli prijaté v r. 2014 (106 417) a 2013 (132 898) je zjavný pokračujúci pokles, ktorý je následkom pretrvávajúceho konfliktu na Ukrajine. O viac ako dve tretiny (z 27 404 v r. 2014 na 8 816) poklesol aj záujem zo strany občanov Bieloruska, ktorí v r. 2014 žiadali na ZÚ Minsk o víza na tranzit do bulharských letovísk. Aj napriek výraznému zníženiu žiadateľov o víza na ZÚ pôsobiacich na Ukrajine a v Rusku však ich vízové pracoviská spracúvajú stále rozhodujúci objem vízovej agendy. V r. 2015 sa na celkovom počte prijatých, resp. vydaných víz podieľali takmer troma štvrtinami, pričom 2/3 z tohto objemu spracovali ZÚ Kyjev a GK Užhorod.

Z počtu 50 (49) ZÚ vydávajúcich víza sa v r. 2015 do tejto agendy zapojilo 46 ZÚ. ZÚ Atény, Madrid, Paríž a Varšava neprijali žiadne žiadosti o víza. V r. 2015 zamietli ZÚ spolu 1 629 víz, čo predstavuje z celkového počtu prijatých žiadostí 2 % (1,15 % v r. 2014). O najvyššom počte zamietnutých žiadostí o udelenie víza rozhodol ZÚ Teherán, ktorý z 1 244 žiadateľov nevyhovel 204 (16,4 %). V absolútnej hodnote však o najvyššom počte zamietnutých víz rozhodli GK Užhorod (634) a ZÚ Kyjev (444).

5.2. Víza vydané v rámci zastupovania vo vízovom konaní

V zmysle dvojstranných dohôd o zastupovaní vo vízovom konaní prijali vízové pracoviská ZÚ v r. 2015 za iné štáty EÚ spolu 1 515 žiadostí o víza (1 221 v r. 2014 a 1 017 v r. 2013). Táto agenda sa týkala ZÚ Bagdad, Bukurešť, Minsk, Nairobi, Nikózia, Soul a GK Šanghaj a Užhorod. Počet víz vydaných v rámci zastupovania vo vízovom konaní sa do

celkovej bilancie vydaných víz výraznejšie premietol v prípade ZÚ Nikózia (61,9 %), ZÚ Bagdad (60,1 %), ZÚ Nairobi (43,3 %), GK Šanghaj (23,7 %). Najvyšší počet víz v zastupovaní však bolo vydaných na ZÚ Minsk (686, t.j. 45 % z celkového počtu).

5.3. Outsourcing

Dňa 23. januára 2015 nadobudla účinnosť Zmluva o spolupráci pri zbere údajov a žiadostí o vízum (outsourcing) uzavretá s externým poskytovateľmi služieb Pony Express a Frejt Link. Na jej základe môžu občania Ruskej federácie a občania Ukrajiny na podanie svojich žiadostí o vízum využiť vízové centrá tejto spoločnosti v Moskve, Sankt Peterburgu, Kyjeve a Užhorode. Počas plnenia tejto dohody v r. 2015 vznikli problémy na Ukrajine z dôvodu výmenného kurzu hrivny a eura. Tento problém sa vyriešil v auguste 2015 dodatkom k zmluve. V priebehu roka sa pripravoval taktiež ďalší dodatok k zmluve, na základe ktorého sa sieť vízových centier rozšíri o ďalšie štyri ukrajinské mestá a desať ruských miest. Dodatok má nadobudnúť platnosť v r. 2016.

5.4. Rozšírenie možností zjednodušenia vízových procedúr pre občanov SR

V r. 2015 mali občania SR umožnený neobmedzený bezvízový vstup do 81 krajín. Ďalších 18 krajín im umožňovalo bezvízový vstup obmedzený na účel turistiky a 15 krajín zjednodušilo vstup udelením víz alebo obdobných pobytových povolení až pri vstupe do krajiny. Bezvízový režim a zjednodušeniu ciest do cudziny sa teda vzťahovali na 114 krajín sveta. V r. 2015 pokračovali rokovania o rozšírení bezvízového režimu do ďalších krajín. Bol pripravený návrh dohody medzi vládou SR a vládou Sultanátu Omán o vzájomnom zrušení vízovej povinnosti pre držiteľov diplomatických, služobných a špeciálnych pasov. Rokovania o dohode rovnakého druhu prebiehali aj s Jordánskom, Surinamom a Guayanou, Indiou, Ekvádorom a Kirgizskom.

5.5. Zmluvy o zastupovaní vo vízovom konaní

V zmysle schengenského vízového kódexu má každý členský štát postupne zabezpečiť vydávanie víz vo všetkých tretích krajinách. SR má relatívne nízky počet svojich diplomatických misií v tretích krajinách, preto k požiadavke vízového kódexu pristupuje uzatváraním zmlúv s inými členskými štátmi Schengenu o zastupovaní vo vízovom konaní. SR dosiaľ uzavrela dohody o zastúpení s dvanástimi členskými štátmi EÚ. V r. 2015 nadobudli platnosť nasledujúce nové dohody či dodatky o zmene existujúcich dohôd:

- Dohoda medzi MZVaEZ SR a Ministerstvom zahraničných vecí a obchodu Maďarska, ktorá nadobudla platnosť 15. augusta 2015. Na jej základe je SR zastupovaná Maďarskom v Indii a v Číne a SR zastupuje Maďarsko na Cypre,
- Zmena Protokolu k Dohode medzi MZV SR a MZV ČR, ktorá nadobudla platnosť 1. mája 2015. Na jej základe sa rozšírilo zastupovanie SR Českou republikou v Etiópii, v Iraku a v KĽDR;
- Zmena prílohy Dohody medzi MZV SR a Spolkovým ministerstvom pre európske a medzinárodné záležitosti Rakúska, ktorá nadobudla platnosť 1. septembra 2015. Na jej základe sa rozširuje zastúpenie SR Rakúskom v SAE a USA (13 federálnych štátov a závislé americké územia);
- Dohoda medzi MZVaEZ SR a MZV Talianska o zastupovaní vo vízovom konaní, ktorá nadobudla platnosť 1. mája 2015. V súlade s ňou Taliansko zastupuje SR v Bangladéši, Bolívií, Kongu, Eritrei, Ománe, na Srí Lanke, Ugande, Zambii a Zimbabwe;

- Dohoda medzi MZVaEZ SR a MZV Švajčiarska o zastupovaní vo vízovom konaní, ktorá nadobudla platnosť 1. novembra 2015. Na jej základe Švajčiarsko zastupuje SR v Nepále, Tanzánii, JAR, Sudáne, Tunisku, Kirgizsku.

V súvislosti s ukončením činnosti ZÚ Bagdad v auguste 2015 boli v r. 2015 uzavreté dohody o ukončení zastupovania Belgicka a Švajčiarska vo vízovom konaní Slovenskou republikou.

5.6. Programy pracovných dovoleníek – mobilita mladých

V roku 2015 bola s Austráliou podpísaná dohoda o programe pracovnej dovolenky a pripravená bola dohoda rovnakého druhu s Japonskom. Program pracovných dovoleníek sa vzťahuje na občanov oboch štátov vo veku od 18 do 30 rokov. Pre mladých zo Slovenska je ich prínosom zjednodušenie procedúr pre vstup a pobyt v spomínaných krajinách a možnosť popri spoznávaní oboch štátov sa zamestnať a študovať tam.

6. KONZULÁRNE PRÍJMY

Príjmy z činnosti konzulárnych pracovísk ZÚ SR sú tvorené príjmami z vízovej činnosti a príjmami za poskytnuté konzulárne služby. Ich celková suma za r. 2015 dosiahla 3 502 087 eur. Z toho príjmy z vízovej činnosti predstavovali čiastku 1 994 227,50 eur a za vykonané konzulárne služby 1 507 859,50 eur (v r. 2014 predstavovali celkové príjmy 3 943 989 eur, za víza 2 652 801 eur, v r. 2013 celkom 4 573 056 eur, za víza 3 464 902 eur v r. 2012 celkom 2 982 418 eur, za víza 2 007 672 eur). Porovnanie finančných ziskov z činnosti konzulárnych pracovísk za ostatné štyri roky ukazuje, že oproti r. 2015 boli súhrnné príjmy nižšie len v r. 2012 a príjmy z vízovej činnosti boli najnižšie v r. 2015. Do zníženia celkových príjmov v ostatných dvoch rokoch sa premietol pokles príjmov za víza udeľované občanom Ruska a občanom Ukrajiny. V prípade občanov Bieloruska záujem o víza na tranzit cez SR pri ceste do bulharských letovísk v r. 2015 oproti predchádzajúcemu roku poklesol o viac ako 410 000 eur, teda približne o 61 %. Príjmy za víza udelené v rámci zastupovania iných krajín EÚ vo vízovom konaní dosiahli 67 390 eur v r. 2015 (42 440 eur v r. 2014 a 38 670 eur v r. 2013), čo v percentuálnom vyjadrení predstavuje 3 % celkových vízových príjmov v hodnotenom období.

7. ZMENY PRÁVNÝCH PREDPISOV UPRAVUJÚCICH PÔSOBNOSŤ KONZULÁRNEJ SLUŽBY

Predpoklady k zefektívneniu konzulárnej služby vytvorila novela zákona č. 151/2010 Z. z. o zahraničnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov, platná od 1. januára 2015. Novela posilnila právny rámec pôsobnosti konzulárnych orgánov pri výkone niektorých činností zabezpečovaných v prospech občanov SR i cudzincov (napr. osvedčovanie podpisov, úschova listín, spisovanie listín o právnych úkonoch, osvedčovanie listín, prekladov a pod.), ktoré doposiaľ právne predpisy SR zverovali do výlučnej právomoci úradov pôsobiacich v SR.

V r. 2015 bola prijatá Smernica Rady EÚ o opatreniach koordinácie a spolupráce na uľahčenie konzulárnej ochrany nezastúpených občanov Únie v tretích krajinách. SR má povinnosť smernicu transponovať do svojho právneho poriadku. Z tohto dôvodu bol zriadený pracovný tím, ktorý navrhol rozsah povinnej transpozície a odporučil transpozíciu formou

novely zákona č. 151/2010 Z. z. o zahraničnej službe a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Od januára 2015 bola aktualizovaná smernica o konzulárnych úradoch vedených honorárnymi konzulárnymi úradníkmi. Smernica spresňuje kritériá pre funkciu generálneho honorárneho konzulárneho úradníka a upravuje limity počtu honorárnych konzulárnych úradníkov na jednom konzulárnom úrade na jedného HKÚ. 15. decembra 2015 bol prijatý výnos MZVaEZ SR o poskytovaní finančnej pomoci občanom SR a EÚ v mimoriadnych prípadoch. Vytvorili sa tak predpoklady na využitie mechanizmu nenávratného finančného príspevku ako mimoriadnej formy finančnej pomoci. V nadväznosti na Nariadenie MV SR č. 1/2015 z 9. januára 2015 o udeľovaní štátneho občianstva SR z osobitných dôvodov bola v januári 2015 vydaná inštrukcia R KONZ, upravujúca postup ZÚ pri prijímaní žiadosti o udelenie štátneho občianstva SR z osobitných dôvodov.

8. ČINNOSŤ V PRACOVNÝCH SKUPINÁCH RADY EÚ, PRÍPRAVA NA SK PRES, KONZULÁRNE KONZULTÁCIE

8.1. Činnosť v pracovných skupinách Rady EÚ

Zástupcovia KONZ sa aj v r. 2015 zúčastňovali rokovaní pracovných skupín Rady EÚ COCON a VISA. Pracovná skupina COCON posudzovala aktuálne otázky konzulárnej praxe (rodičovské únosy detí, krízový konzulárny manažment v niektorých tretích štátoch, príprava demaršov) a koordináciu spoločného postupu k rôznym otázkam konzulárnej činnosti členských krajín EÚ. V apríli 2015 bola po dlhoročnom úsilí schválená Smernica Rady EÚ o opatreniach koordinácie a spolupráce na uľahčenie konzulárnej ochrany nezastúpených občanov Únie v tretích krajinách. V rámci pracovnej skupiny VISA zástupca KONZ v súčinnosti s predstaviteľmi MV SR zabezpečoval prípravu stanovísk týkajúcich sa spoločného postupu v rôznych oblastiach vízovej praxe a príslušných noriem. Podieľali sa tiež na úprave schengenského vízového kódexu, ktorý by mal v zatiaľ nestanovenom časovom horizonte nahradiť t. č. platné Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009.

8.2. Príprava na SK PRES

Zástupca KONZ bude spolu so zástupcom odboru krízového manažmentu (ďalej len „OKRM“) v čase SK PRES predsedáť rokovaniam pracovnej skupiny COCON. Pracovné stretnutia sa sústreďia na konzulárnu spoluprácu členských krajín EÚ, ochranu práv detí v tretích krajinách a konzulárny dialóg EÚ – Kanada (videokonferencie s partnermi z Kanady) Bude viesť rokovanie v mene EÚ (pracovnej skupiny COCON) s delegáciou USA, ktorá navštívi Bratislavu (rokovanie sa koná striedavo v USA a predsedajúcej krajine). Na programe stretnutí bude aj informačný bod ku konzulárnym ustanoveniam v medzinárodných zmluvách uzavieraných EÚ a pravdepodobne aj debriefing z diskusií expertnej skupiny k implementácii smernice o konzulárnej ochrane. Z oblasti krízového manažmentu bude obsahom rokovaní problematika krízových situácií.

V rámci pracovnej skupiny COCON počas SK PRES sa uskutoční sprievodné podujatie venované problematike ochrany maloletých občanov EÚ v tretích štátoch, na ktorom sa bude výraznou mierou podieľať CIPC.

SK PRES má v oblasti konzulárnej služby ambíciu zamerať činnosť pracovnej skupiny predovšetkým na prípravu návrhu nového schengenského vízového kódexu, návrhu nariadenia k okružným vízom, otvoreniu nariadenia Rady EÚ č. 539/2001 uvádzajúce zoznam tretích krajín, ktorých štátni príslušníci musia mať víza pri prekračovaní vonkajších hraníc členských štátov, na prípravu dohody medzi EÚ a tretími krajinami o zjednodušení vízového režimu (Bielorusko, Maroko) a dohody o liberalizácii vízového režimu s Ukrajinou a Gruzínskom.

8.3. Konzulárne konzultácie s partnerskými konzulárnymi službami

V priebehu r. 2015 sa v Bratislave uskutočnili dve pracovné stretnutia predstaviteľov konzulárnych služieb krajín EÚ. Začiatkom mája sa konali konzultácie riaditeľov konzulárnych odborov SR a Nemecka a v júni konzultácie riaditeľov konzulárnych služieb krajín V4. Predmetom oboch stretnutí boli predovšetkým otázky schengenskej vízovej praxe, využívania externých dodávateľov vo vízovej agende a skúsenosti zo zavedenia outsourcingu, postupu uzatvárania zmlúv o zastupovaní vo vízovom konaní vo svojich krajinách, prípravy facilitačnej dohody s Bieloruskom a Kazachstanom a prípravy nového vízového kódexu a nariadenia o okružných vízoch. Konzultácie boli využité na výmenu informácií z oblasti konzulárnej asistencie a mechanizmov jej koordinácie v rámci jednotlivých ministerstiev zahraničných vecí. Osobitná pozornosť bola venovaná otázkam spojeným s transpozíciou Smernice Rady EÚ o opatreniach koordinácie a spolupráce na uľahčenie konzulárnej ochrany nezastúpených občanov Únie v tretích krajinách.

Okrem uvedených stretnutí sa v novembri 2015 v Minsku uskutočnilo rokovanie riaditeľov konzulárnych odborov SR a Bieloruska. Okrem otázok konzulárnej agendy bola značná časť pracovného stretnutia venovaná vízovej praxi oboch štátov.

9. ČINNOSŤ KONZULÁRNYCH ÚRADOV VEDENÝCH HONORÁRNymi KONZULÁRNymi ÚRADNÍKMI

9.1. HKÚ ako nástroj zlepšovania dostupnosti konzulárnej pomoci

Zvyšovanie dostupnosti konzulárnej pomoci a služieb v prospech občanov v mnohých regiónoch sveta bolo možné zabezpečiť aj vďaka existujúcej sieti konzulárnych úradov SR vedených honorárnymi konzulárnymi úradníkmi. Pri porovnaní geografického rozloženia siete 73 zastupiteľských úradov SR s dislokáciou a počtom honorárnych konzulárnych úradov (177 koncom r. 2015) je zjavné, že honorárni konzulárni úradníci tvoria významný podporný pilier na skvalitnenie služieb a pomoci slovenským občanom v zahraničí. Ku koncu r. 2015 bolo poverených vydávaním náhradných cestovných dokladov celkom 65 HKÚ, ktoré pôsobia v 43 štátoch.

V r. 2015 bolo zriadených 5 HKÚ so sídlom v Almaty (Kazachstan), Kusadasi (Turecko), Monaku (Monako), St. Pöltene (Rakúsko) a Štrasburgu (Francúzsko). Po ich zriadení tak ku koncu r. 2015 dosiahol počet HKÚ SR spolu 177 (Afrika 17, Austrália a Nový Zéland 4, Ázia 42, Európa 79, Latinská Amerika 20, Severná Amerika 15). V predchádzajúcom roku bolo podaných aj ďalších 37 návrhov na zriadenie HKÚ v 31 štátoch sveta, v ich prípade však nebolo doposiaľ ukončené schvaľovacie konanie. Za predpokladu, že všetky návrhy budú akceptované, v dohľadnom čase môže počet HKÚ dosiahnuť 214.

9.2. Stretnutie honorárnych konzulárnych úradníkov v Bratislave

V dňoch 18.-20. mája 2015 sa v Bratislave uskutočnilo 7. stretnutie honorárnych konzulárnych úradníkov, ktorého hlavnou témou bolo využitie ich potenciálu pri presadzovaní úloh ekonomickej diplomacie. V rámci diskusie bola pozornosť venovaná najmä témam obchodu, investícií, cestovného ruchu, inovácií a vedy a výskumu. Honorárni konzulárni úradníci sa stretli s najvyššími predstaviteľmi SR a MZVaEZ SR. Práca 7 z nich bola ocenená listom alebo plaketou vedúceho rezortu diplomacie. Zo stretnutia vzišli podnety, zamerané na zintenzívnenie spolupráce ministerstva s honorárnymi konzulárnymi úradníkmi. Prerokované boli tiež možnosti a konkrétne úlohy HKÚ pri ich masívnejšom zapojení do konzulárnej pomoci občanom SR.

ZÁVER

Každý občan SR v zahraničí má nárok na konzulárne služby, asistenciu a pomoc bez ohľadu na to, či sa zdržiava v zahraničí dlhodobo alebo krátkodobo, či v tretej krajine SR má alebo nemá zastúpenie. Význam konzulárnej asistencie a pomoci v núdzi stúpa proporčne so zvyšujúcim sa počtom ciest občanov SR do zahraničia.

Sieť konzulárnych úradov plní v zahraničí úlohu miesta prvého kontaktu a nezriedka aj jediného subjektu schopného poskytnúť našim občanom pomoc pri prekonaní ich problémov. Postupne vzrastá význam konzulárnej služby pri poskytovaní konzulárnej ochrany a pomoci v situáciách, ktoré sú relatívne novým fenoménom.

Krízové udalosti v zahraničí si vyžadujú adekvátnu, rýchlu a profesionálnu pomoc občanom SR, ktorí sa ocitli v núdzi, či už ide o prírodné a priemyselné katastrofy, nešťastia, ozbrojené konflikty, teroristické útoky, boli zranení alebo sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi, krádeží, či potrebujú pomoc v súvislosti s ochranou práv maloletých občanov SR, asistovaných návratov z postihnutých oblastí a pod.

DRUH KONZULÁRNEJ SLUŽBY / ČINNOSTI	Rok		
	2013	2014	2015
- konzulárna pomoc v núdzi občanom SR	3 091	3 460	4 079
- overenie vykonané na zastupiteľských úradoch v zahraničí (vrátane prekladov)	33 637	38 033	43669
- overenie zabezpečené legalizačným pracoviskom MZVaEZ SR	4 287 (z toho 679 apostilov)	4 319 (z toho 726 apostilov)	4 359 (z toho 745 apostilov)
- vybavenie žiadostí o vystavenie cestovných pasov	10 733	13 556	14 430
- vystavenie diplomatických a služobných pasov	649 + 528	642 + 396	558 + 270
- vyžiadané občianske preukazy	627	978	1 332
- vyžiadané vodičské preukazy	544	545	615
- zápis matričných udalostí a žiadosti o matričné doklady	7 690	8 122	8 087
- osvedčenie/potvrdenie o štátnom občianstve SR	1 999	2 226	2 387
- žiadosť o udelenie štátneho občianstva SR	36	23	71
- prepustenie zo štátneho zväzku SR	218	194	65
- výpis z registra trestov	794	1 005	950
- sprievodný list na prepravu telesných pozostatkov	68	84	49
- asistancia rôzneho charakteru v súvislosti s úmrtím slovenských občanov v zahraničí,	690	755	770
- vystavenie náhradných cestovných dokladov pre slovenských občanov,	3 950	4 326	5 324
- uzavretie manželstva na zastupiteľskom úrade	35	40	32
- odpovede na e-mailové žiadosti o poskytnutie informácií	59 448	58 935	77 653
Celkový počet vybraných konzul. úkonov	129 024	137 639	164 700

Žiadosti o víza	132 898	106 417	77 921
Žiadosti o víza v rámci zastupovania iných štátov	821	1 259	1 706

Príjmy za vízové poplatky	3 464 902	2 652 801	1 507 859,50
Príjmy za konzulárne poplatky	1 108 154	1 291 187	1 994 227,50
Celkové príjmy	4 573 056	3 943 989	3 502 087,00